

הנזן של ראש העיר ירושלים
מחזה
מאת: יוסף בר יוסף

בימוי: רוני ניניו

תפאורה ותלבושות: סבטלנה ברגר
תאורה: רוני כהן
עריכה ובחירת מוסיקה: רוני ניניו, יורם רותם
ע. במאי: רוני טוביאס

הדמויות:

ראש העיר ירושלים: אריה צ'רנר
אליעזר – דוד ירדן: יוסי עייני
המנחה: יונתן מילר
קול של פייבל, בכיר במפלגה: אבינעם מור-חיים
קולות קהל: ארז שפיר, ויטלי פרידלנד, איתי זבולון, יהויכין פרידלנדר, אבי פניני,
אריאל וולף

המקום

חדרו של ראש העיר ירושלים, וגם במה באולם כינוסים גדול.

הזמן

טרם מלחמת ששת הימים.

גירסת הצגה אוקטובר 2011
תיאטרון החאן

תמונה ראשונה

ירדן	תן לי כוח, אלוהים. תן לי שכל טוב להסביר לו, ותן לי כוח. הפעם הזאת תן לי כוח.
ראש העיר	עם מי אתה מדבר?
ירדן	איתו.
ראש העיר	איתו?
ירדן	אלוהים, לו ייתן לי כוח לדבר עם בני אדם כמו שאני מדבר איתו. בני אדם חיים אני מבקש, לא המתים יהללו יה.
ראש העיר	מה אתה עושה? תפסיק עם זה!
ירדן	כבודו, הוא ראש העיר ירושלים, הוא...
ראש העיר	אם לא איכפת לך, אלוהים זה הוא, אני זה אתה, מבין?
ירדן	ודאי, ודאי, רק ש...
ראש העיר	איך בכלל? מאיפה אתה?
ירדן	מכאן, יליד ירושלים, בתוך החומות.
ראש העיר	מאיפה נכנסת, אני שואל.
ירדן	אה.. משם, מן המדרגות האחוריות, מדרגות מכבי האש, אבקש את סליחתו.
ראש העיר	לא סליחתו – סליחתך! גם זה מיותר! איך בכלל הגעת אל מדרגות מכבי האש?
ירדן	אני מכאן, עובד שלו, זאת אומרת עובד העירייה, מחלקת החשבונות של אגף האפסנאות, לא היה מקום באולם והעמידו לי קיתון, חדר, רק אני. בכניסה למדרגות האחוריות.
ראש העיר	שמך?
ירדן	ירדן, אליעזר דוד ירדן, אבקש את סליחתו, זאת אומרת סליחתך. לא הצלחתי להתקבל בדרך הרגילה, כתבתי כמה פעמים, גם פניתי בעל פה אל ראש הלשכה.
ראש העיר	מה הנושא? כתוב במכתבים?
ירדן	לא, לא כתבתי, רק ביקשתי לראותך פנים אל פנים בעניין חשוב ודחוף.
ראש העיר	חבר ירדן, אם כל אחד יחליט איזה עניין חשוב ודחוף לראש עיריית ירושלים וייכנס אליו דרך המדרגות האחוריות... אתה יכול לחזור בדרך שנכנסת, אני אעבור על זה הפעם בשתיקה, כאילו לא נכנסת.
ירדן	אם רק ישמע במה העניין ודאי יסכים. סליחה... סליחה, אני שוב... כן, אני מבין.
ראש העיר	[כאב תוקף אותו, חורק בשיניו]
ירדן	סליחה?

ראש העיר	תשב.
ירדן	לשבת?
ראש העיר	אלא מה? לעמוד אתה כבר עומד, לא?
ירדן	אם לא קשה לו, כלומר אם לא איכפת לך, אני אעמוד.
ראש העיר	תעמוד, לא קשה לי. מה העניין?
ירדן	המצבה.
ראש העיר	חבר ירדן, הזמן שלי יקר, אנשים מחכים לי בחוץ, עניינים שלא נוגעים לי לך ו...
ירדן	הוא עצמו מקים את המצבה, העירייה. מצבת הזיכרון לנופלים חלל במלחמת העצמאות, שעיריית ירושלים מתכוונת להעמיד בלב העיר.
ראש העיר	כן, זה שייך לנו.
ירדן	יחקקו כתובת על המצבה, קראתי בעיתונות, "נזכור" יהיה חקוק. זו ודאי טעות, כבודו אולי לא שם לב, יש הרבה עניינים, כל העיר מוטלת על כתפיו, ואולי לא שם לב שטעו. לילות שאיני ישן וכל הזמן אני מרגיע את עצמי לאמור שזו רק טעות.
ראש העיר	אני לא מבין. איזו טעות יכולה להיות כאן?
ירדן	"נזכור", בנון. אנחנו נזכור?
ראש העיר	למה זו טעות?
ירדן	הלוא יש "יזכור", אלוהים הוא שיזכור, רק הוא יכול, עם ישראל התפלל בכל הדורות "יזכור" על מתיו, זו ודאי טעות.
ראש העיר	ועדה שלמה ישבה על זה והחליטה.
ירדן	והם ידעו בדבר תפילת "יזכור"? זכרו שיש?
ראש העיר	אני מתאר לעצמי, צריך להזכיר לפעמים אבל כשמזכירים זוכרים, כולנו יהודים.
ירדן	כלומר: כלומר זו אינה טעות, לא בשגגה? בכוונה תחילה? במזיד?
ראש העיר	למה אתה מתעניין בזה כל כך? אתה איש דתי, אבל אתה צריך להבין שזו מצבת זיכרון המוקמת על ידי העירייה, עירייה נבחרת, בשביל העיר, והעיר עצמה אינה דתית. המצבה תעמוד בכיכר, העיר כולה תודיע בה שהיא תזכור אותם, את הנופלים, התושבים, הם יאמרו במפורש "נזכור". אנחנו את כולם.
ירדן	התושבים. אנחנו. הלוא הם שם ואנחנו כאן עדיין, איך נוכל? אנחנו נוכל לזכור?
	אנחנו? הלוא זו כתובת של... כתובת של גאווה

ראש העיר חכה רגע. רק בירושלים זה יכול לקרות. פונה ודוחים אותו, כותב מכתבים ולא עונים לו, נכנס דרך המדרגות האחוריות, משתחוה, מגמגם מרוב כבוד ופחד, ובאמצע השיחה בורח, וראש העיר ירושלים שולח אחריו ידיים, כבוד ראש העיר... משהו קורה לי. מלכה, הזמיני בשבילי תור לרופא. איזה שתרצי. אין לי, תבררי בקופת חולים. לאחר הצהריים, לא, זה לא דחוף. זה אחד. ושתיים – תבררי אם יש אצלנו עובד בשם ירדן, אליעזר דוד ירדן, לא. לא צריך לברר, הוא ישנו, תכניסי לי את התיק שלו.

תמונה שנייה

- ראש העיר בוא ונעשה משהו, מר ירדן.
- ראש העיר בוא איתי. בוא, בוא, לא אעשה לך שום דבר רע. הנה, שב כאן בבקשה.
- ירדן מה? לא! לא, למה?
- ראש העיר נאמר לרגע שאתה ראש העיר ירושלים, ראש העיר הנבחר.
- ירדן אינני יכול. זה כיסאך.
- ראש העיר זה בסך הכול כיסא, אתה יכול לשבת עליו, הוא יותר נוח משום שאני חייב לשבת עליו כל היום, אבל הוא בסך הכול כיסא, שב, שב, אני מבקש אותך. אני אשב כאן, לצידיך. אני אהיה התושבים, תושבי ירושלים שבחרו בך, שני שלישי ממני לא דתיים, ושלישי דתיים. דע לך שהם נוכחים כאן תמיד, הם נוכחים כאן יותר משאני נוכח כאן, כלומר אתה. מה החלטת כבוד ראש... ראש העיר?
- ירדן לא. זה אי אפשר. הוא כבוד ראש העיר ירושלים, אינני יכול ככה לבזותו.
- ראש העיר לא משחו אותי בשמן, מר ירדן, מה שאני יכול – אתה יכול גם, בבקשה. שב אני מבקש אותך.
- ירדן "יזכור".
- ראש העיר מי?
- ירדן אלוהים, רק הוא יכול.
- ראש העיר אנחנו לא מאמינים.
- ירדן הלוא אתם יהודים...
- ראש העיר עובדה, אנחנו לא מאמינים.
- ירדן לא, לא, אתם טועים, עוד תאמינו.
- ראש העיר ככה לא מדבר ראש עיר אל התושבים שבחרו בו, הוא זה הם, כלומר אתה זה הם, אילו הם היו טועים – לא היו בוחרים בו.
- ירדן אינני יכול לעמוד בזה.
- ראש העיר נסה בכל זאת.
- ירדן גם אם אינכם מאמינים, מה יפריע לכם שם אלוקים? הרי לא יחסר לכם כלום בשל כך, ואילו אנו...
- ראש העיר לא! זה – לא! זו מצבת זיכרון של עיר, מר ירדן, כאילו העיר כולה חקקה את הכתובת, ואם תחקוק דבר שאינה מאמינה בו היא תעשה שקר, צביעות. מה אומר

- לילדים שלי כשישאלו אותי: הלוא אינך מאמין, אינך מקיים מצוות, מדוע חקקת
 כאן שישנו?
- ירדן ילכו למקומות אחרים, יש להם הרבה מקומות, אם באמת שם אלוקים מפריע להם
 ועושה אותם משקרים יסטו מן המקום ההוא!
- ראש העיר המצבה תעמוד בכיכר העיר, כדי שכולנו נראה אותה.
- ירדן והרי אין ירושלים סתם עוד עיר, קטנה מתל אביב, מחיפה, הרי היא...
- ראש העיר: אין דבר כזה סתם עוד עיר. עיר, זה הכול, זה מספיק.
- ירדן הרי היא עיר האלוהים, כיסא ה'.
- ראש העיר אתה חוזר על עצמך, מר ירדן.
- ירדן הלוא היא בירת עם ישראל בכל הדורות, כל יהודי מאז דוד המלך כאילו הוא תושב
 בה.
- ראש העיר זו מצבת זיכרון לנופלים, מר ירדן, הם אינם, אבל המצבה עשויה אבן, אנשים חיים
 חוצבים בה ומעמידים אותה, ואנשים חיים חוקקים בה את הכתובת באיזמל כדי
 שאנשים חיים יראו. וזכותם לחיות כמו שהם רוצים.
- ירדן הם מונעים תפילה מן הזקוקים לה.
- ראש העיר אנשים באמת ובתמים רוצים לומר "נזכור", וזכותם שיותן להם לומר "נזכור".
- ירדן אם יחקקו: הוא "יזכור" – הכול משתתפים בזה, יש אצלו מקום לכול, ואם "נזכור"
 – אין כלום.
- ראש העיר אתה חוזר על עצמך. אתה רואה? זה לא כל כך קל.
- ירדן לא. אינני יכול, כל זה אמת כביכול ובאמת אינו אמת, בשום פנים ואופן לא אמת.
- ראש העיר תוכיח לי, חזור ושב ותוכיח לי.
- ירדן לא. זה אי אפשר. הוא כבוד ראש העיר ירושלים ואיני יכול ככה לדבר איתו במהופך,
 הוא, יסלח לי, הוא מתמעט לי כך.
- ראש העיר אני מרשה לך.
- ירדן שחרר אותי מזה, שחרר. ירשה לי רק שאעמוד לפניו ואבקש מאיתו, זו כל בקשתי,
 לבקש, אינני יכול יותר מזה, רק אבקש, רק על מצבת הזיכרון אבקש. כבודו, כבודו
 כל העיר שלו, כל ארץ החיים, ייתן נא לי רק זה. את שם אלוהים על מצבת הזיכרון
 ייתן. זה לא ייחשב לו שקר רב, יש לו ודאי די והותר מלחמות בארץ החיים, יוציא

את זה הצידה, ינהג לפנים משורת הדין, יעשה את זה, ואודה לו כמה שאוכל בשארית ימי.

ראש העיר אתה מבקש ממני טובה פרטית ואתה כאילו מבקש ממני למעול. עם, גם עם ישראל,

זה לא ענן שבשמים, עם זה חוק וסדר הנשמרים ביושר, אינני יכול.

ירדן זו נחמה אחרונה שלי, בני. אני אבוא לשם כל יום, ואם ייחקק "נזכור", לא אוכל

לבוא. אות הקוממיות שקיבלתי בשם בני, אני שומר אותו בתיק הטלית והתפילין שלי, יהיה עלי להחזירו.

ראש העיר סלח לי אם אשאל אותך: איפה המצבה של בנך?

ירדן הוא נהרג בתוך החומות, הוא התנדב שמה, לא הספיקו לקבור אותם וטמנו בפינה

של חצר "בתי מחסה".

ראש העיר ולא העבירו מאז?

ירדן העבירו מלטרון ומכל המקומות האחרים, מירושלים – לא. אם יבקשו את החזרתם

כאילו יודו בויתור על המקום, הם כמין עירבון על ירושלים, אני הסכמת.

ראש העיר מר ירדן, אני אחשוב על זה שוב. אני בטוח שאפשר למצוא איזה פתרון שיספק את

שני הצדדים. ביקשתי שלא יעבירו אלי שיחות, אבל זה הקו הישיר. כן, הו, שלום ד"ר בלוך. בסדר, הכול בסדר, אני מרגיש טוב. הגיעו התוצאות? יופי. גם לעבוד כרגיל, לאכול, הכול כרגיל. לא, אני לא מעשן. מה פירוש רק אם יהיו שוב כאבים? אני מבין, תודה. תודה.

ראש העיר אתה רואה את הידיים האלה? באלף תשע מאות שלושים ואחת סיתתי בעזרת

הידיים האלה אבנים לבניינים חדשים בירושלים, עד זוב דם, אני ועוד צעירים וצעירות איתי, כן, גם הן, עד זוב דם. דם אז דם, כואב אז כואב. היינו צעירים, בריאים, חזקים. וירושלים אז, קטנה ועלובה, היתה מלאה אברכי ישיבות, ישיבת "שערי שמים" בעיר העתיקה ועוד, וכשהם היו רואים אותנו יושבים על הארץ וככה מסתתים הם היו עוקפים אותנו ועוברים למדרכה ממול, היינו טמאים בעיניהם. זה שסיתתנו אבנים לבניינים חדשים בירושלים זה לא נחשב, יש ערבים בשביל זה. למה? כי ירושלים היתה בשבילם עיר אלוהים, כמו שאתה אמרת. מה זה בדיוק עיר אלוהים? מה שהיתה העיר העתיקה של ירושלים? אתה זוכר? לא רק את האבנים הגדולות והנהדרות, את החיים בעיר העתיקה אתה זוכר? את העוני. את הלכלוך.

- את בעלי המומים, את גבאי החלוקה שעשקו דל ויתום. את הילדים החיבורים, עם היגון בעיניים שלהם, את כל זה אתה זוכר? זה מה שאתה רוצה כאן?
- ירדן אף על פי כן, מה אנחנו בלי אלוקים? מה ירושלים החדשה בלי ירושלים של הר הבית? פרבר בלי עיר, גדם יד שכוחה.
- ראש העיר לא, מר ירדן, לא! הסתכל על ירושלים, אתה רואה אותה?
- ירדן כן, תמיד.
- ראש העיר מה אתה רואה?
- ראש העיר לפני שלושים וחמש שנה היה כל השטח הזה מלא הרים ערומים, סלעים. הסתכל עכשיו: בניינים גבוהים, מתרוממים מעל העצים, מלאים באנשים. אנשים חיים הגביהו את פני ההרים, לא מעצמם צמחו. עיר האלוהים היא היתה אלפיים שנה, חרבה, עלובה, ערבים שלטו בה, להתפלל אפשר למזרח. אבל תראה לאן התפתחה העיר - מערבה, אל החוף, אל השפלה. יש לי חלום. בכניסה אל העיר עומדים הרבה שנים בית משוגעים מימין, מושב זקנים משמאל, הייתי רוצה לראות אותם מוקפים בשיכונים, לעבור על פניהם הלאה, לכתר, להטביע. מערבה, זאת האמת, זאת התשוקה האמיתית. ושלא יספרו לי סיפורים, אני שונא שקר, אני שונא פחד, ואני שונא צביעות. אדם נעשה חולה פתאום. לא, לא פתאום. אדם נעשה חולה פתאום, הוא מתחיל לחשוב מחשבות שלא חשב קודם, הוא נוטה להתרכז, לפחד, להתגעגע, והוא כמעט אומר לעצמו: שיהיה אלוהים, למה לא? מי יודע? אולי בכל זאת. יהיה הרבה יותר נעים, זו גם מסורת, לחזור אל בית אבא ואמא. שקר! אני לא מאמין בו. כמה שלא אתפתל ואפאר, כמה שלא אדפוק את ראשי בקיר – אני לא מאמין בו. אני לא משנה כלום, מר ירדן, זה יישאר "נזכור".
- ירדן למה הזמין אותי לבוא אליו היום?
- ראש העיר רציתי לשוחח איתך, להסביר לך, אתה עוררת בי.
- ירדן הוא לא התכוון לשנות את דעתו, ראיתי הבוקר שמעמידים את האבן.
- ראש העיר כן, התחילו לעבוד.
- ירדן והכתובת?
- ראש העיר מכינים את ציור האותיות בשביל הסתתים.
- ירדן הוא קרא לי לשחק לפניו, העמיד אותי על הכיסא לשחק לפניו, הוא ביזה.
- ראש העיר לא, לא, בשום פנים ואופן לא.

- ירדן לא, אני חייב לומר לו זאת מראש, אני עובד אצלו, מעכשיו אהיה חייב להילחם על עניין זה.
- ראש העיר אתה עושה את זה כאן איתי.
- ירדן לא, לא איתו, מעכשיו אהיה חייב לפנות אל ראש הממשלה, אל נשיא המדינה, ואם אצטרך אל העם דרך העיתונות.
- ראש העיר זה עניין ירושלמי-עירוני.
- ירדן ירושלים היא יד ימינו של כל איש.
- ראש העיר אין לזה סוף, מר ירדן.
- ירדן ירושלים אין לה סוף. הוא עצמו החליט בדבר הכתובת, אפילו לא שאל את פי המועצה, בעצמו.
- ראש העיר המועצה כולל הדתיים אישרה את ההחלטה.
- ירדן הייתי כל השנים בהיחבא במקומי, חור בתוך חורבה. במאורה. חשבתי שהזמן ישכיח אותו ממני. כמו חי אני רואה אותו שם לפני, את בני, בן שמונה-עשרה ונדמה לי שם שאני שומע את אנחותיו בהיפצעו. ולא טוב. לא ערגתי אליו אלא הייתי אסור אליו בנחושתיים, יותר מדי אהבתי להתייחד שם עם אבלי, יותר מדי, ויצאתי מן העולם, בחיי יצאתי מן העולם, ואסור ככה, ורע, ומר, וחטא. ותפילותי שם היו. היו ככלב הנמלט אל חורו, נושא עצם אל חורו, מגרם ומגרם, והעצם מתייבשת, וסופו הוא שותה את רירו שלו בצמאוננו. נמאס עלי, נמאס עלי, נמאס ככה, נמאס, נמאס, לא ככה מוטל עלי לזכור אותו. להילחם על שם אלוהים בחוצות העיר מוטל עלי, גם הוא בחוצות העיר נפל, לא בחור, לא במאורה, על כיכר העיר נפל.
- ראש העיר אתה רועד, מר ירדן. אסור לך, אתה תחלה ככה.
- ירדן הוא... הוא חולה. הוא חולה.

ראש העיר אני פותח את הישיבה. זו ישיבה יוצאת מן הכלל של מועצת העיר, שהתכנסה כדי להחליט, כולנו, איזו כתובת תהיה על מצבת הזיכרון שאנחנו מקימים בכיכר העיר, "נזכור" או "יזכור".

קול א' בלי מסורת אין כלום! תהום פעורה!

ראש העיר רגע, רגע, רגע אחד מר צימרמן, אל תפריע לי. השאלה מוכרת לנו, וכבר עמדנו לגמור את העניין, לסתת, וזהו, והנה ברגע האחרון לפני הביצוע קם אחד התושבים, אב שכול בעצמו, שאת אישיותו אני מכבד ומוקיר. והוא ערער על ההחלטה שלנו, הוא פנה אל הנשיא, אל ראש הממשלה, אל שר הפנים, אל שר הדתות, אל שר הבריאות, ואל כל השרים, ואל הרמטכ"ל, ואל העיתונות. וחברי המועצה, כולל חברים מן הסיעה שלי, נבהלו והחליטו להעלות את העניין מחדש.

קול א' אין לך רשות! לא נבהלנו! מלבנו! זו מסורת! זאת תהום!

ראש העיר החליטו להעלות את העניין מחדש, ואני מציע שניגש מיד לדיון, כי, ברשותכם, החלטתי לכלול בישיבה הזו גם את נושא הביוב לדרום העיר, ואת תוכנית הבינוי...

- ראש העיר יבוא. יבוא. יבוא כבר. כמה פעמים אני צריך להזמין אותך.
ירדן אני עוד לא דפקתי.
- ראש העיר אני כבר יודע מתי תדפוק עוד לפני שאתה דופק.
ירדן אני צריך לדפוק לפני שאני נכנס.
- ראש העיר 4 מה העניין? דבר.
ירדן כל חברי המועצה הלכו, ואני הייתי רוצה לדעת מה החליטו. "יזכור" החליטו? כן.
אני רואה בפניו, "יזכור!" היה הכרח שיהיה כך. אלוקים לא ירשה אחרת.
- ראש העיר צר לי, ובכל זאת אני שמח לומר לך: "נזכור".
ירדן איך? אינני מבין. הלוא, זה אי אפשר, הוא מהתל בי.
- ראש העיר לא, זה הדבר האחרון שהייתי רוצה לעשות.
ירדן גם על פי החשבון. אני דיברתי עם חברי המועצה, והרוב הבטיחו לי במפורש, שלא יזוזו מדעתם.
- ראש העיר אתה טרחת קשה, אבל אני מנוסה יותר. ההחלטה התקבלה, ברוב של קול אחד.
ירדן בשל קול אחד?
- ראש העיר ברוב של קול אחד גם יוצאים למלחמה.
ירדן גם מר ורד?
- ראש העיר הוא הצביע בעד פשרה: נון שתראה כמו יוד.
ירדן וד"ר נאמן?
- ראש העיר הוא נלחם על הצעה פרטית משלו לחקוק "אלה אזכרה".
ירדן "נזכור"...? מילה עלובה, יתומה, בלי אב ובלי אם, מילה של חרפה, דחליל! ההחלטה שלהם לא תופסת. אין להם סמכות.
- ראש העיר זאת המועצה הנבחרת של ירושלים, אלה כל תושבי ירושלים.
ירדן הם נסתתמו, מעלו.
- ראש העיר לאשר מה שאתה רוצה יש להם סמכות ולדחות – אין?
ירדן הוציאו את עצמם... על ידי החלטה כזו הוציאו את עצמם מכלל סמכות על זה.
- ראש העיר אתה שולל מן המועצה את חופש ההחלטה שלה?
ירדן כמו פושעים, פושעים.
- ראש העיר אתה לא מפריז?

- ירדן מפריז? זה בני. חבריו. כולם. הקדושים, מתים הם כדי לומר: לא, ואתם באים ומוקיעים אותם ערומים, בלי זכר אלוהים ובלי רוח אנוש.
- ראש העיר מספיק, מר ירדן, מספיק.
- ירדן אין לכם סמכות. הנה, אבן. מאז שהתחלתי בזה אני נושא איתי אבן מאבני ירושלים בכיסי. אבן, אתם דורכים עליה, אבל כבודה גדול מכבודכם. אבן, וכוחה רב מכוחכם, וחוכמתה רבה מחוכמתכם. איני פוחד מפניך. אומר לך: אין אתה ראש העיר ירושלים. מלך אביון אתה על פרבר נחות, מתהדר בתואר לא לך. מלך אביון! והם, חברי המועצה, חבריך, הלוא הם עדת סריסים, תרנגולים סריסים ונפוחים.
- ראש העיר מה אתה?
- ירדן אינני מבין. הוא... הוא רוצה לשאול: מי אני?
- ראש העיר לא מי! מה, מה, מה אתה?
- ירדן שמי?
- ראש העיר אתה ככל האדם? אתה משלם מיסים?
- ירדן בראש כל חודש, אני מקפיד.
- ראש העיר אתה חולה לפעמים?
- ירדן אני, אני סובל ממיחושי קיבה, אני, אני לוקח מיני תה. אינני מבין.
- ראש העיר אתה בשר ודם, אתה. ואתה חי לבדך? אני יודע. אני מכיר את זה. הייתי רוצה לעשות לך טוב, הייתי רוצה לגרום לך הנאה, לתת לך משהו. מה? מה אני יכול לתת לך? מה יגרום לך הנאה? אני יכול לתת לך משהו?
- ירדן לא.
- ראש העיר ראיתי את התיק שלך, אתה דרגה שלוש-עשרה כבר עשר שנים, גם בהעלאה הכללית שכחו אותך. אני אעלה אותך בשתי דרגות, שלוש, אני יכול לעשות את זה.
- ירדן יש דבר שהוא יכול לעשות.
- ראש העיר מה?
- ירדן ישנה את החלטתו בדבר הכתובת.
- ראש העיר אתה יודע מה עשיתי עכשיו כששתקתי? צעקתי, בתוך תוכי צעקתי ושאגתי: אהיי! אהיי! הכתובת! עוד פעם הכתובת! אתה בשר ודם ובכל זאת לא בשר ודם! איזו רוח נוראה נכנסה בך - הכתובת! רק הכתובת! מה שאני לא יכול לתת לך זה הדבר היחיד שאני יכול לתת לך, מה? רק לדעת את זה, רק זה יכול לשגע בן-אדם.

הכתובת! הכתובת! אתה תרעב, אתה תגסוס ובכל זאת תאמר: הכתובת! בשום פנים ואופן לא! לקבל את זה יהיה להיכנע למשהו לא אנושי, להיכנע להיכנע לתהום, לאבד כבוד אנוש, לאבד הכול, הכול, הכול. אני אעזוב את הכול ואת זה לא אתן. אני אאבד את השלטון, על עצמי אני כבר מאבד את השלטון איתך, אאבד, ואת זה לא אתן.

ירדן אמשיך ואלחם, כן, אמשיך. עכשיו אלחם בו בכל הדרכים, אפיץ כרוזים בכל רחבי הארץ.

ראש העיר בכל רחבי הארץ?

ירדן אני טועם בזה טעם של קידוש השם. לפני שמונה- עשרה שנה עקדתי את בני, הגיע הזמן... ולו טעם של זה!

ראש העיר אתה עקדת?

ירדן זה בל יאמר! זה לא ייקח ממני! לא! את זה – לא!

ראש העיר כן, זה לא. וגם הכתובת – לא!

ראש העיר כן מלכה. נכון, מישהו יצא, נכון, הוא לא נכנס אבל הוא יצא. עובדה!

ראש העיר פייב'ל?

Q פייב'ל 1 אתה עוד כאן?

ראש העיר קיבלת כבר דר"ח מלא, מה?

Q פייב'ל 2 כן, אומרים שהיית מצוין, כבר שנים שלא ראו אותך ככה.

ראש העיר אל תמרח אותי. אני שומע אותך.

Q פייב'ל 3 למה אתה לא נותן לו את זה?

ראש העיר אני לא יכול לתת לו את זה, אין לי מה שהוא רוצה, הוא רוצה את עמוד האש.

Q פייב'ל 4 אני לא מבין אותך. מי צריך את זה? בשביל זה להילחם בהורים שכולים? עכשיו,

שנה לפני הבחירות? זה יפלג את הקואליציה, יפרק את הממשלה. הלוא דיברנו! אתה בונה לנו מצבה, לנו.

ראש העיר אני הבאתי לכם את ראשות העירייה של ירושלים.

Q פייב'ל 5 זה שלנו, אין לך רשות להשמיד את זה.

ראש העיר זהו זה, זה גמור.

- Q פייב'ל 6 אתה יצאת לא מזמן מבית החולים, תן לעצמך מנוחה, תבריא.
ראש העיר מה אתה רוצה לקחת ממני עכשיו? מה תשאיר לי? את חברה קדישא?
- Q פייב'ל 7 זה שייך לסגן הדתי שלך.
ראש העיר אי אפשר לשנות.
- Q פייב'ל 8 הלו!
ראש העיר אסור לסגת
- Q פייב'ל 9 הלו! מה זה?
ראש העיר הפעמונים של הכנסיות, אתה יודע פייב'ל: דווקא הם מזכירים לנו שאנחנו יהודים, לנו אין פעמונים, לנו יש מקשקשים בקופסאות: צדקה תציל ממוות! צדקה תציל ממוות! הפעמונים שלהם מזכירים לנו שאנחנו יהודים, והפעמונים שלנו מזכירים לנו את המוות.
- פייב'ל זה יעלה לנו ביוקר. לילה טוב.
ראש העיר לילה טוב, פייב'ל. לילה טוב.
- ראש העיר כן מלכה, חסות לטקס? אני ראש העיר של ירושלים, את תופסת מה זה? אני לא נותן שום חסות לשום טקס! אני ראש העיר של ירושלים.

המנחה תודה רבה. מספיק, קהל נכבד, מספיק! תודה, תודה, תודה רבה לכם קהל נכבד. אבל אנחנו גמרנו, באמת גמרנו. לא, לא נוכל לקרוא שוב לבמה את היפהפיות שלנו. למה? קר להן. בלילה בירושלים, קיץ או חורף – קר. הזמרים? הם גמרו, גמרו. והמנגנים רוצים ללכת הביתה לאכול. אתם הירושלמים מורעבים כמו שצריך, למה לכם ירושלים? בואו איתי לתל אביב, עכשיו ברגע זה! במיוחד העלמה החביבה בשורה הראשונה, אולי יש לנו אפילו מקום בהסעה. יש לנו מקום בהסעה? בסדר, בסדר, ירושלמים יקרים, נגיש לכם עוד הופעה אחת אחרונה לסיום ערב גדול זה. רק ברשותכם אני אלגום עוד לגימונת קטנה מהתה שלי. ובכן, לסיום ערב גדול זה בו נתכבדה ירושלים בפעם הראשונה בהיסטוריה שלה בטקס בחירת מלכת היופי של ישראל, היא וסגניותיה, כן, וכמובן – בחסות ראש העיר ירושלים, מחיאות כפיים סוערות לאדוני ראש העיר, ובכן לסיום נגיש לכם הפתעה: כרוז של זעם נגד הערב הזה. במאי התוכנית האמנותית שלנו פגש בחוץ איש צנוע וביישן, שהתפרסם מאוד, מאוד בזמן האחרון, אולי אפילו ראיתם אותו עומד שם בחוץ ומחלק את הכרוזים שלו, והנה, הצלחנו לשכנע אותו שהדרך הטובה ביותר בשבילו... מר אליעזר דוד ירדן! התבלבלתי. בלב רחב אדוני ראש העיר, בלב רחב.

ירדן אל אנשי ירושלים! בואו וראו!

המנחה לא שומעים, מר ירדן. אתה צריך להתקרב אל המיקרופון.

ירדן לא. אינני יכול. אינני יכול. מוטב שלא, מוטב שלא.

המנחה אי אפשר, מר ירדן, כבר הבטחנו. בבקשה, מר ירדן. עכשיו אתה יכול לדבר כאילו אתה עם עצמך, רק בקול רם, כמובן.

ירדן תושבי ירושלים, בואו וראו! ראש העיר ירושלים נאבק ומתפתל זה חודשים בסירובו לחקוק על מצבת הזיכרון לנופלים חלל... לנופלים חלל על גאולת ישראל את הכתובת המקודשת "זכור". כנגד זה הוא מתעקש בשארית כוחותיו לחקוק... כתובת עלובה? ויתומה: "נזכור". מי אנחנו שנזכור? אדם ילוד אישה, קצר ימים ושבע רוגז – אמר איוב, אנחנו נוכל לזכור אותם? אנחנו? כתובת כזו לא רק גוזלת נחמה אחרונה מן הזקוקים לה, כתובת כזו עושה את מצבת הזיכרון לבמת שיקוצים של גאוות הבל של כפירה להכעיס.

קהל נכבד, הצימוקים והשקדים עוד יגיעו, רק עוד רגע אחד בבקשה!
 בואו וראו אנשי ירושלים: מי הוא, מי הוא ראש העירייה הזה?! בירושלים זו,
 החצויה והמדוכאה, שקדשיה מחוללים ביד צר, בחודש תמוז הקרב ובא, שבו עולה
 מן האדמה זעקת אימהות על ילדיהן הגוועים מרעב בירושלים הנצורה, ולב כל
 יהודי כבר רואה באודם הזריחה את להבות האש העולות מבית המקדש, וכל אוזן
 כבר שומעת את זעקת בנות הכהנים הקופצות אל האש, במקום זה ובזמן זה שש
 ראש העירייה של ירושלים להעניק את חסות אברותיו לטקס בחירת מלכת יופי!
 הרי בכל שבת מזמרת ירושלים "שקר החן והבל היופי, אישה יראת ה' תתהלל",
 ואילו ראש עיריית ירושלים זה מקבץ אליו את כל הנערות הבתולות יפות המראה...
 ...והוא מצווה עליהן לעכס לפניו, ולאחר שיבחר את היפה שבהן, לפי כללי הטקס
 המקודש – יישק לה על פוך פניה ואודם שפתייה. בואו וראו, אנשי ירושלים: בפה
 הזקן והבלוי שבו ינשק את פני מלכת היופי, בפה זה עצמו הוא מונע ואוסר כתובת
 של קדושה ממצבת הזיכרון להם שעלומיהם זועקים מתוך עצמותיהם המרוסקות:
 "יזכור!" אנשי ירושלים! לא ראש עיר הוא לכם, מלך אביון הוא, רפש של נפש, כסיל
 עד תהום, הוא תוקע עצמו למקומות לא לו. חוטם של עץ. חוטם של עץ.

תמונה שישית

- ירדן   אני לא רואה אותך עוד. עוד יום-יומיים, בני. אחר כך אחזור. אחזור הביתה, הביתה.
- ראש העיר   בראבו!.. בראבו!.. אתה ממשך, מה? האולם הריק ודאי מלא? מי שם עכשיו? אסיפה של פרושים? של צדוקים? או אולי אתה קורא עכשיו לסיקריקין לשלוף את הפגיונות? בית המקדש עוד עולה באש! איזה בית? הראשון או השני? אי אפשר שניהם יחד!
- ירדן   כן.
- ראש העיר   ואיפה יחיו בני אדם בתוך כל הזהב והאש?
- ירדן   כן, האולם מלא, כל האולמות, הכול מלא, הנפש נשאר.
- ראש העיר   איך אפשר לעשות משהו כשבית המקדש בוער? לסלול כבישים? לבנות כיתות? לנקות? זה עלוב. זה פשע! צריך לרוץ ולכבות את האש.
- ירדן   יעשה, אבל יזכור ויזכיר את שם אלוהים בכל מעשה.
- ראש העיר   איזה מין אלוהים הוא זה, הוא לא עושה כלום ולא אכפת לו כלום, תן לו רק את השם שלו, ואם לא – הוא עושה פוגרום?
- ירדן   אני ה' אלוהיך – זה הדיבר הראשון
- ראש העיר   ובשמו אתה יורד לחיי, בשמו אתה מכריז עלי: מלך אביון. אני פעם התיימרתי שאני מלך? נהגתי בגינונים של מלך?
- ירדן   הוא ראש העיר ירושלים, הוא צריך להיות. הוא יכול להיות.
- ראש העיר   לא, לא, לא. רק אל תמליך אותי פתאום! כל ההמלכה הזאת, בשביל להוריד אותי שאולה! חוטם של עץ אתה מדביק לי! מה אשם החוטם שלי? מה הוא עשה לך? ולמה לי חוטם? לי אין חוטם, לי יש אף, אף, מספיק לי אף, מספיק לי לגמרי, מספיק לי. אה.. לא!
- ירדן   מה? ייתן לי יד, אתמוך בו.
- ראש העיר   לא אתה! אתה לא תראה אותי ככה. אתה לא תראה אותי ככה. ואם... נאמר שאתן לך מה שאתה רוצה, נעשה את זה "יזכור"?
- ירדן   אינני מבין.
- ראש העיר   נאמר שהסכמת. נחזוק "יזכור", מה תעשה אז עם כל הדברים שאמרת נגדי? תבטל? החוטם שלי יחזור להיות אף?

- ירדן ודאי, ודאי. אודה, אודה לו כל ימי חי. הוא מתכוון לזה? הוא חוזר בתשובה?
ראש העיר ומה יקרה בעיר? נניח שהנה עומדת לה מצבת זיכרון עם "זכור" עם "זכור אלוקים", יותר מזה! נניח שיש לנו כל ירושלים, השלמה, עם הר הבית, עם הכול, מה אז? נהיה אנשים אחרים? אולי, אולי לא נמות?
- ירדן נוכל לקרוא אליו יותר מקרוב.
ראש העיר כל זה בגלל יוד אחד? כל זה – אם יהיה יוד ולא יהיה נון?!
- ירדן גם אדם מת בשל קצה של יוד.
ראש העיר אנחנו נזכור, אנחנו. ואחר כך, אחר כך ריק – לא, גם לא ריק, אחר כך חושך, אחר כך כלום. אין... אין מילים אחר כך, אבל אנחנו נזכור, אנחנו. כמה זמן שיש לנו – זה מה שיש לנו, אנחנו. את כל המילים שלנו נשים בנן הזה, בנן, בנן. בכל הכוח נאחז ב... ב...
- ירדן מה זה?
ראש העיר בנן, בנן.
ירדן מה זה?
ראש העיר מה זה מה?
ירדן הוא לא שומע?
- ראש העיר הרכבת לירושלים, זהו זה! זאת ירושלים. אלו לא תחנות הרכבת במרחבים הגדולים איפה שנולדנו, שם רכבות נכנסות וממשיכות! זאת תחנת הרכבת בקצה העולם, בבור, אין המשך, הרכבת באה, וזהו, זהו!
ירדן לא.. לא זהו, הנה זה.
ראש העיר אה, זה. נתתי להם הוראה להתחיל לעבוד. יש טלפון מאחורי הבמה, וכשאתה הדבקת לי חוטם של עץ אז אני...
- ירדן את הכתובת שלו? נזכור?
ראש העיר הייתי רוצה להיות שם, יש להם ודאי לוקסים. הייתי לוקח את הפטיש ואת האזמל. יש בית אחד ברחוב יפו, פינת החבצלת. עבדנו שם בשלוש משמרות, סיתתנו בלילות. וכשהיתה מגיעה המשמרת של הבוקר לא הפסקנו, המשכנו... והמשכנו... והמשכנו...
- ירדן אל יעשה את זה! אתחנן לפניו. יצא אליהם... יצא אליהם, הנה זה כאן קרוב, יצא אליהם ויבקש שיפסיקו. אתחנן לפניו.

- ראש העיר   לצאת אליהם? ... אני לא יכול לזוז, אני בקושי נושם, וגם אם... זה מוכרח להישאר
 "אנחנו", זה מוכרח.
- המנחה   שליחה, אתם יודעים אולי איך יוצאים מכאן? פשוט סגרו את הדלת הראשית, ואני
 גם עם נערה. הו, שליחה, אדוני ראש העיר. ואתה, מר אליעזר דוד... אתם יחד?
 אתם נראים בידידות. זה מאוד משמח
- ראש העיר   אהההה!
- המנחה   מה זה?
- ראש העיר   סגור, סגור, בבקשה, את המסך.
- המנחה   אבל אין אף אחד, האולם ריק מזמן.
- ראש העיר   יותר מדי... יותר מדי גדול... קר... נעשה לי קר.

המנחה ראש העיר שלנו באמת מת. ראש העיר החדש, צעיר יותר ומעשי יותר, החליט לרצות את אליעזר דוד ירדן ואת תומכיו, וציווה לחקוק בצד השני של מצבת הזיכרון את הכתובת "יזכור". הוא שלח את הנהג שלו להביא את ירדן, וירדן הביט רגע וברח מן המקום. הוא אחר כך אמר שהכתובת הקודמת, "נזכור", עוברת דרך האבן אל תוך ה"יזכור", ושזה הרבה יותר גרוע ממקודם. אבל כל זה הוא עניין ישן. בינתיים נעשתה ירושלים הקטנה לירושלים הגדולה, השלמה, עם הר הבית. העיר שחברה לה יחדיו, ירושלים האמיתית. מי עשה את זה? אף אחד לא יכול לענות. ירדן מצא את עצמו מחדש בתוך החומות, הוא מצא את עצמות בנו, וביום חורף גשום הביא אותו לקבורה בהר הזיתים, היכן שקבורים גם אבותיו. ואת מצבת הזיכרון שלנו שכחו, כולם, כולם.